

**Ugdome supratimą apie
kūrinio interpretacijų
įvairovę: K. Binkio
„Generalinė repeticija“**

Lektorė Onutė Baumilienė

TURINYS

Žvirgždas M., Šeina V., <i>Binkis</i>	3
Literatūros pėdsekys „Keturvėjininkas“ Kazys Binkis: bohema ir kūryba“.....	4
Kostas Ostrauskas apie „Generalinę repeticiją“ ir K. Binkio indėlį į literatūrą.....	5-7
Probleminiai klausimai.....	8
<i>Generalinės repeticijos</i> veikėjai.....	9
<i>Generalinės repeticijos</i> struktūra.....	10
Sulaužytas dramos kanonas.....	11
Meno ir gyvenimo santykis dramoje.....	12
Mažas žmogus dramoje.....	13
Mokinių rašto darbai.....	14
Siūlomas pamokų ciklas.....	15
Naudota literatūra.....	16

- ❑ *Kazys Binkis (1893–1942) buvo vienas originaliausių ir neramiausių pomaironinės kartos poetų, mėgęs iššūkius ir eksperimentus, jautęs būtinybę atnaujinti poezijos žodyną, įkvėpęs „Keturių vėjų“ sąjūdį.*
- ❑ *Akiratį itin išplėtė išvykos į Berlyną, kur 1920 m. pradžioje poetas įstojo į universitetą laisvojo klausytojo teisėmis. pažintys su vokiečių ekspresionistais – tuomet maištingiausio meninio sąjūdžio atstovais. Neramiais ekonominės krizės ir socialinių bruzdėjimų laikais Berlynas Binkiui atrodė dinamiškas, gyvastingas, daug kuo stebinantis organizmas. Nervingas miesto ritmas buvo ekspresionistine maniera įamžintas eilėraštyje „Vokiškas pavasaris“. Netrukus išvyko į Leipcigą, menininkų pamėgtose aludėse ir kavinėse susipažino su neramiais maištininkais, godžiai skaitė ekspresionistų manifestus ir kovingus tekstus.*
- ❑ *Nuo 1922 m. poeto bute Kaune reguliariai rinkosi jaunų literatų draugija, vėliau sudariusi žurnalo Keturi vėjai branduolį. 1922 m. pasirodė naujos literatų grupuotės idėjas skleidžiantis Keturių vėjų pranašas, kurį pradėjo Binkio eilėraštis „Salem Aleikum!“. Gana palankiai kritika įvertino Binkio rinkinį 100 pavasarių (1923).*
- ❑ *Pjesė Generalinė repeticija buvo rašoma 1939–1940 m. sandūroje, ją inspiravo prasidėjęs Antrasis pasaulinis karas, Generalinė repeticija parašyta moderniosios dramos ir teatro kalba, sukurta rašytojui orientuojantis į naujausią pasaulio dramaturgijos kontekstą. Sarkazmo ir lyrizmo derinys – vienas originaliausių Binkio pjesės Generalinė repeticija bruožų.*
- ❑ *Antrojo pasaulinio karo metais Binkio namuose buvo slepiami žydai, todėl kartu su žmona jis vėliau pelnė garbingą Pasaulio teisuolių vardą.*

Manfredas Žvirgždas, Viktorija Šeima

MOKINIUI

Literatūros pėdsekys. „Keturvėjininkas“ Kazys Binkis: bohema ir kūryba XX a. pradžios Lietuvos knygų pasauliui buvo lemta turėti Biržų krašte gimusį keturių vėjų manifestatorių Kazi Binkį – avangardinės poezijos pradininką, kurio gyvenimo ir charakterio niekaip negalime atsieti nuo jo kūrybinio kelio. Mėgęs kurti apie save anekdotus, tarpukario Kauno literatūros bohemos liūtas aplink save būrė jaunuosius poetus, kurie su didele pagarba žvelgė į šį literatūros revoliucionierių. Per visą savo gyvenimą plaukė ne pasroviui, o plačiai ir ryškiai prieš srovę.

[Laida „Literatūros pėdsekys. „Keturvėjininkas“ Kazys Binkis: bohema ir kūryba“ \(2019\) / LRT mediateka](#)

<https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000084091/literaturos-pedsekys-keturvejininkas-kazys-binkis-bohema-ir-kuryba>

Trukmė 25 min 55 s

MOKYTOJUI

APIE GENERALINĘ REPETICIJĄ

- ❑ *Paskatintas Atžalyno pasisekimo, Binkis ėmėsi naujos dramos – Generalinės repeticijos. Ji, deja, liko nebaigta ir, pirmą kartą pastatyta jau išėivijoje – Hanau stovykloje 1948 m., tik 1958 m. buvo išspausdinta Pergalės (Nr. 6) žurnale. (1959 m. pavasari ji pagaliau išvydo scenos šviesą ir Lietuvoje – Kauno Valstybiniame dramos teatre.)*
- ❑ *Palyginti su Atžalynu, Generalinė repeticija yra visiškai kitokios krypties dramos veikalas: ir kūrybiniai užmojai skirtingi, ir forma, ir kompozicija. Šis griežtas pasikeitimas yra labai **panašus į Binkio lyrikos metamorfozę**: kaip nuo Eilėraščių jis staigiu šuoliu persimetė į 100 pavasarių, taip ūmai jis peršoko ir nuo Atžalyno į Generalinę repeticiją. Tematikos atžvilgiu tai yra žmogaus, patekusio į košmarišką karo sūkurį, drama, sprendžiama ne tik asmeninėje, bet ir visuotinėje žmogiškoje plotmėje.*
- ❑ *Veikalo **kompozicija** labai moderni: sulaužytas veiksmas vystoma keliais „aukštais“, supinama pats gyvenimas su teatrinio veiksmu, veikia ne tik aktoriai, bet ir režisierius, ir autorius. Deja, nors tema ir kompozicija labai įdomiai suplanuota, pati drama laukiamo meninio lygio vis dėlto nepasiekia. Gana dažnai visai aiškiai moralizuojama, kartais pereinama tiesiog į plokščių publicistiką; struktūra padrika. Atrodo, kad, pasirinkęs modernią, gerokai komplikotą kompoziciją, Binkis nesugebėjo jos tinkamai tvarkyti. Galimas daiktas, kad ir jis pats tai jautė, nes Generalinę repeticiją jis vadina ne drama, bet „prologo ir 6 paveikslų dramatiniu montažu“. Tiesa, ji, kaip sakyta, nėra baigta, ir Binkis, atrodo, ją dar būtų palyginęs, jei ne sunki liga ir mirtis. **Kostas Ostrauskas***

MOKYTOJUI

APIE GENERALINĘ REPETICIJĄ

□ *Kad ir su rimtais trūkumais, Generalinė repeticija užima reikšmingą vietą mūsų dramos raidoje. Nors jos **kompozicija nėra originali**, – čia aiškiai pasinaudota tokios krypties dramomis kaip, sakysime, Luigi Pirandello Šeši charakteriai ieško autoriaus, – bet mums ji vis dėlto buvo nauja. Tačiau gal svarbiausias teigiamas šios dramos bruožas yra autoriaus **teminė ir kompozicinė drąsa**, platus ir gilus kūrybinis mostas, kurio kaip tik stinga Atžalynui. <...> Būdamas **kūrybinis nenuorama**, Binkis ir dramoje ieškojo naujų, platesnių kelių. Ir nors drama nebuvo jo pajėgiausia sritis, jis ir čia sugebėjo tarti gana svarų žodį. **Kostas Ostrauskas***

MOKYTOJUI

❑ *Tad kurioj tik literatūros šakoj Binkis besireiškė, – ar tai būtų lyrika, ar humoristinės poemos, literatūra vaikams ar, pagaliau, drama, – kiekvienoj jis paliko ryškius pėdsakus, nors ir nedidelį, tačiau įvairų ir, apskritai tariant, stiprų literatūrinį palikimą. Tačiau savo kūrybine prigimtimi jis buvo poetas. Tad reikšmingiausia ir vertingiausia jo kūrybos dalis yra lyrika, ypač pirmasis rinkinys Eilėraščiai. Todėl, tartum simboliškai, jo paskutinis plunksnos darbas buvo taip pat poezija: paskutinę savo gyvenimo dieną, 1942 m. balandžio 27, gulėdamas mirties patale, jis taisė savo mėgstamo autoriaus, Edgar Alan Poe, vieno eilėraščio vertimą. **KOSTAS OSTRAUSKAS***

PROBLEMINIAI KLAUSIMAI

- 1) **Kas yra mažas žmogus?** Ar menas gali padėti mažam žmogui?
- 2) **Ar K. Binkio „Generalinė repeticija“ – tragedija?** Juk kūrinys matome šeimos tragediją, žmonijos tragediją – vyksta karas. Galiausiai pats autorius nusišauna. „...ar tragedija negali egzistuoti be įprastų išorinių atributų – istorinio ar mitinio siužeto, patoso, didingų herojų ir aistrų, atviro skausmo eksponavimo, herojaus žūties?“ (Reda Pabarčienė)

GENERALINĖS REPETICIJOS VEIKĖJAI

AUTORIUS

TEATRO DIREKTORIUS

REŽISIERIUS

TEATRO SARGAS

VYRAS, jis gi ir pirmas ŠVIESIAI PILKAS KAREIVIS

ŽMONA

DUKTĖ — 9 metų

MISS EUROPA I ir II — pilna 43 metų pana

PONIA SU AŠARA AKYJE

PONIA SU AŠARA BALSE

DON ALFONSO I ir II

TRYŠ ŠVIESIAI PILKI KAREIVIAI

TRYŠ TAMSIAI PILKI KAREIVIAI

ŠVIESIAI PILKAS KARININKAS

TAMSIAI PILKAS KARININKAS

KUNIGAS

POLICININKAS

INVALIDAS, jis gi ir I DUOBKASYS

II DUOBKASYS

Minia, kareiviai

GENERALINĖS REPETICIJOS STRUKTŪRA

- ❑ KOMPOZICIJA. Tai fragmentiška, montažinės kompozicijos šešių paveikslų drama su prologu ir tekste nepaženklintu epilogu.
- ❑ PRINCIPAS. Joje panaudotas teatro teatre principas.
- ❑ SIUŽETAI. Pasakojamos dvi viena kitą komentuojančios istorijos:
 - ❖ viena, **įrėminančioji**, istorija apima dramos kūrimą ir spektaklio statymą,
 - ❖ kita, **vidinė**, pateikia patį vaidinamą kūrinį, kuriame rodoma karo sunaikintos šeimos tragedija.
- ❑ SIUŽETŲ JUNGTTIS. Abi istorijas jungia Autorius, kuris kartu yra ir jos prototipas, ir personažas.
- ❑ ŽIŪRĖJIMO PERSPEKTYVOS. Visi pjesės įvykiai – ir vaidinimas, ir pasirengimas jam – vyksta toje pačioje teatro erdvėje ir yra spektaklio generalinė repeticija.

Pagal R. Pabarčienę

GENERALINĖ REPETICIJA – SULAUŽYTAS DRAMOS KANONAS?

KO NĖRA ŠIAME KŪRINYJE?

intrigos;
juokingų situacijų;
meilės scenų;
didingų herojų;
prasmingų idėjų;
aiškiai įvardyto antagonisto (jis tik nujaučiamas – tai totalitarizmas).

PASTABA. Verta dramą „Generalinė repeticija“ palyginti su V. Krėvės tragedija „Skirgaila“.

❖ KODĖL DRAMOS KONFLIKTAS ĮGYJA GLOBALINĮ MASTĄ?

MENO IR GYVENIMO SANTYKIS DRAMOJE *GENERALINĖ REPETICIJA*

AR MENAS – GYVENIMO ATSPINDYS?

KONTEKSTAS. J. V. GĖTĖS „FAUSTO“ *PROLOGAS TEATRE*

Trys personažai: Direktorius, Poetas, Komikas.

Užduotys mokiniams.

1. Koks kiekvieno personažo požiūris į minią ir į meną? Argumentuokite.
2. **Kontekstą** palyginkite su **tekstu**:
 - a) kas apie didelius ir mažus žmones aiškėja iš Režisieriaus ir Direktorius dialogo?
 - b) ką sužinome iš Autoriaus ir Direktorius dialogo apie meninę ir gyvenimiškąją tikrovę?

IŠVADA. Menas – būdas ieškoti formos, kaip išsilaivinti, bet Binkio mažas žmogus neišsilaivina, taigi jo eksperimentas nepasiteisina – pasiteisina tik teatro eksperimentas.

MAŽAS ŽMOGUS DRAMOJE *GENERALINĖ REPETICIJA*

KAS TAS MAŽAS ŽMOGUS?

„Abiejose fronto pusėse kaunasi Šviesiai ir Tamsiai pilki kareiviai. Menkas, išgąsdintas, tarsi medžiojamas kiškelis yra Zajončekas - Autorius - Vyras - I Šviesiai pilkas kareivis. Maži žmonės tarsi skruzdėlės, kurios „Turi savo imperijas. Moka naudotis technika. Kiekvienas individas absoliučiai pajungtas bendruomenės reikalams. Neturi savo valios. Nepasiilgsta laisvės.“ <...> Zajončekas mobilizuojamas, jis, t. y. I Šviesiai pilkas kareivis, nušauna I Tamsiai pilką kareivį tą patį reiškiančia pavarde Heshen, taip pat telegrafistą, kurio kišenėje randa tokią pat šeimos fotografiją. Vadinasi, jis nušovė patį save. <...> Binkis „perskaito“ tragediją ne iš herojaus - idealų ir vertybių gynėjo, o iš aukos pozicijų. (R. Pabarčienė)

KONTEKSTAS. E. M. Remarko romanas „Vakarų fronte nieko naujo“ (131 – 135 psl.)

MOKINIŲ RAŠTO DARBAI
SIŪLOMŲ RAŠINIŲ, STRAIPSNIŲ, ESĖ PAVADINIMAI

Blogio tema K. Binkio dramoje „Generalinė repeticija“

Meno ir tikrovės problema K. Binkio dramoje „Generalinė repeticija“ bei J. V. Gėtės filosofinėje tragedijoje „Faustas“

Karo tema K. Binkio ir E. M. Remarko kūryboje

Didelio ir mažo žmogaus tragedijos V. Krėvės ir K. Binkio dramose

K. Binkio „Generalinė repeticija“ K. Ostrausko ir R. Pabarčienės straipsniuose

K. Binkio „Generalinės repeticijos“ (ne)aktualumas

SIŪLOMAS PAMOKŲ CIKLAS

PAMOKA	PAMOKOS PAVADINIMAS
1	Kazys Binkis – kūrybinis nenuorama
2	K. Binkio „Generalinės repeticijos“ pavadinimas, siužetas ir struktūra
3	V. Krėvės tragedijos „Skirgaila“ ir K. Binkio dramos „Generalinė repeticija“ lyginamoji analizė pasirinktais aspektais
4	Meno ir gyvenimo santykio problema K. Binkio dramoje „Generalinė repeticija“ Teksto lyginimas su kontekstu – J. V. Gėtės „Fausto“ „Prologu teatre“
5	Mažo žmogaus tragedija K. Binkio dramoje „Generalinė repeticija“. Teksto lyginimas su kontekstu – E. M. Remarko romano „Vakarų fronte nieko naujo“ fragmentu
6	
7	K. Binkio dramos „Generalinė repeticija“ apibendrinimas (pamoka refleksija / kūrinio temų, problemų aktualizavimas)

NAUDOTA LITERATŪRA

1. Binkis K. *Generalinė repeticija*, prieiga per internetą:
<https://www.epaveldas.lt/preview?id=C1B0002915723>
2. Ostrauskas K., *Žodžiai ir žmonės: Straipsniai, atsiminimai, laiškai*, Vilnius: Vaga, 1997.
3. Pabarčienė R., *Tragizmo raiška moderniojoje dramoje: Balio Sruogos „Milžino paunksmė“, Kazio Binkio „Generalinė repeticija“*, prieiga per internetą:
<https://etalpykla.lituanistikadb.lt/fedora/objects/LT-LDB-0001:J.04~2002~1367159734829/datastreams/DS.002.0.01.ARTIC/content>
4. Žvirgždas M., Šeina V., *Binkis*, <http://www.xn--altiniai-4wb.info/index/details/1207>
5. Laida „*Literatūros pėdsekys. „Keturvėjininkas“ Kazys Binkis: bohema ir kūryba*“ (2019) / LRT mediateka, prieiga per internetą:
www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000084091/literaturos-pedsekys-keturvejininkas-kazys-binkis-bohema-ir-kuryba